

Hoofdstuk 20.2

Van het Heilig Avondmaal (1)

1. De tekenen en de betekenis het H.A. (v/a 1 t/m 13)
2. Tweede les met name over de dwalingen (v/a 14 t/m 23)
 - O.T. Pascha zag op het komende offer van Christus
 - 1 Kor. 5:7 *Want ook ons Pascha is voor ons geslacht, namelijk Christus.*
 - Was een bloedig sacrament
 - N.T. Heilig Avondmaal ziet op het volbrachte offer van Christus
 - 1 Kor. 11:25: *doet dat, zo dikwijls als gij dien zult drinken, tot Mijn gedachtenis.*
 - Is een onbloedig sacrament
 - De Heilige Doop is het N.T. sacrament van inlijving in het Genadeverbond
 - Het Heilig Avondmaal is het N.T. sacrament van 'voortdurende opvoeding in het geloof (v/a 1)

Van het Heilig Avondmaal (2)

- Naam van dit Sacrament:
 - Breking des broods (Hand. 2:42)
 - Drinkbeker der dankzegging en het brood dat wij breken (1 Kor. 10:16)
 - De tafels des Heeren (1 Kor. 10:21)
 - Het brood en de drinkbeker des Heeren (1 Kor. 11:27)
 - **Nachtmaal** (v/a 2)
 - *1 Kor. 11:23: dat de Heere Jezus in den nacht in welken Hij verraden werd, het brood nam*
 - **Avondmaal** (v/a 2)
 - *1 Kor. 11:20: Als gij dan bijeen samenkomt, dat is niet des Heeren Avondmaal eten.*
- Ingesteld door de Jezus Christus nadat de laatste maal het Pascha gehouden was (v/a 3)
 - *Matth. 26:27-28: En als zij aten, nam Jezus het brood, en gezegend hebbende, brak Hij het en gaf het den discipelen en zeide: Neemt, eet, dat is Mijn lichaam. En Hij nam den drinkbeker en gedankt hebbende, gaf hun dien, zeggende: Drinkt allen daaruit. Want dat is Mijn bloed, het bloed des Nieuwen Testaments, hetwelk voor velen vergoten wordt, tot vergeving der zonden.*

Van het Heilig Avondmaal (3)

- Teken van het Sacrament

- Brood en wijn

1. Het brood:

- Gewoon voedzaam brood (v/a 5)

- *Psalm 104:15: en het brood, dat het hart des mensen sterkt.*

- Dit beeldt het best de betekende zaak af, n.l. het lichaam van Christus als geestelijk voedsel (v/a 7)

- De Bijbel spreekt in dit verband altijd over brood, zonder toevoegingen

- Het brood moet gebroken kunnen worden (v/a 8)

- Het lichaam van Christus is verbroken

- Bij de instelling heeft Christus het brood ook gebroken

- *Matth. 26:27: En als zij aten, nam Jezus het brood, en gezegend hebbende, brak Hij het en gaf het den discipelen en zeide: Neemt, eet, dat is Mijn lichaam.*

- Daarom is gebruik van ouwels niet toelaatbaar (v/a 6)

Van het Heilig Avondmaal (4)

- Tekenen van het Sacrament (vervolg)

2. De wijn:

- Gewone wijn (v/a 9, 10)
 - *Psalm 104:15: En den wijn, die het hart des mensen verheugt, doende het aangezicht blinken van olie.*
 - In tijd van nood mag hiervan afgeweken worden
- De wijn moet zichtbaar in de beker uitgegoten worden
 - Ziet op het vergoten bloed van Christus (v/a 11, 12)
 - *Matth. 26:27-28: En Hij nam den drinkbeker en gedankt hebbende, gaf hun dien, zeggende: Drinkt allen daaruit. Want dat is Mijn bloed, het bloed des Nieuwen Testaments, hetwelk voor velen vergoten wordt, tot vergeving der zonden.*
- Brood en wijn waren in Israel de 2 noodzakelijke middelen tot onderhouding en versterking van het natuurlijke leven
- In het H.A. zijn brood en wijn middelen tot onderhouding en versterking van het aanwezige geestelijke leven

Van het Heilig Avondmaal (5)

- Wettige vereisten:
- Beide tekenen (brood en wijn) moeten aan deelnemers uitgereikt worden
 - *Matth. 26:26-27: Neemt, eet, dat is Mijn lichaam..... Drinkt allen daaruit.*
 - (komt in les 2 bij bespreking dwalingen nogmaals aan de orde)
- Moet karakter hebben van een maaltijd
 - Bij de instelling was dit zo
 - *Matth. 26:12: En als het avond geworden was, zat Hij aan met de twaalve.*
 - Moet daarom voortdurend onderhouden worden
- In vroeg-Christelijke Kerk gewoonte enige tijd geweest dat alleen avondmaalgangers bij H.A. aanwezig waren omdat het alleen gelovigen geldt.
 - Laatste is juist, maar:
 - Heilig Avondmaal mag, zoals ook de Heilige Doop, niet losgekoppeld worden van de bediening van het Woord
 - Daardoor zou de gemeente het zichtbaar Evangelie onthouden worden

Van het Heilig Avondmaal (6)

- Wettige vereisten (vervolg):
- Het waar zaligmakend geloof moet aanwezig zijn
 - Is immers een Sacrament tot versterking van het geloof.
 - Iets wat niet is kan niet versterkt worden
- Deelnemers moeten zichzelf beproeven
 - *1 Kor. 11:28: Maar de mens beproeve zichzelf, en ete also van het brood en drinke van den drinkbeker.*
 - Kleine kinderen kunnen zich niet beproeven, hoewel het geloof aanwezig kan zijn (v/a 22)
 - Mogen dus niet deelnemen aan H.A.
- Gods Woord waarschuwt ernstig tegen onwettig gebruik
 - *1 Kor. 11:29: Want die onwaardiglijk eet en drinkt, die eet en drinkt zichzelf een oordeel, niet onderscheidende het lichaam des Heeren.*
 - En straft 'onwaardiglijk gebruik'.
 - *1 Kor. 11:30: Daarom zijn onder u vele zwakken en zieken, en velen slapen.*

Van het Heilig Avondmaal (7)

- De betekende zaak (v/a 7 en 11)
- Is bevestiging van het genadeverbond
- Toont wat het de Middelaar gekost heeft om voor Zijn uitverkoren Kerk verlossing en verzoening aan te brengen
 - Daarvoor heeft Hij Zijn lichaam laten verbreken
 - *1 Kor. 11:24: dat is Mijn lichaam, dat voor u gebroken wordt*
 - en Zijn bloed laten vergieten
 - *1 Kor. 11:25: Deze drinkbeker is het Nieuwe Testament in Mijn bloed*
 - Om Zijn wedergeboren kinderen te voeden en te onderhouden
 - NGB Art.35: Wij geloven en belijden dat onze Zaligmaker Jezus Christus het sacrament des Heiligen Avondmaals verordend en ingesteld heeft, om te voeden en te onderhouden degenen die Hij alrede wedergeboren, en in Zijn huisgezin, hetwelk is Zijn Kerk, ingelijfd heeft.....

Van het Heilig Avondmaal (8)

- Geestelijke betekenis:
 - Bevestiging en verzegeling van de weldaden van het Genadeverbond:
 - zoals rechtvaardigmaking en heiligmaking, door levende oefeningen van het geloof
 - HC v/a 75: Het is niet alleen met een gelovig hart het ganse lijden en sterven van Christus aannemen en daardoor vergeving der zonden en het eeuwige leven verkrijgen , maar ook met Zijn heilig lichaam hoe langer hoe meer verenigd worden.
 - ‘met Zijn heilig lichaam hoe langer hoe meer verenigd worden.’
Wat houdt dat in?
 - In de weg van heiligmaking Gods beeld meer en gelijkvormig te worden
 - Zijn verdiensten zich met een gelovig hart en door levende oefeningen van het geloof toe-eigeningen
 - HC v/a 79 en dat al Zijn lijden en gehoorzaamheid zo zekerlijk onze eigene is, als hadden wij zelve in onzen eigen persoon alles geleden en Gode voor onze zonden genoeggedaan.

Van het Heilig Avondmaal (9)

- Enkele wettige eisen zijn genoemd:
 1. Wat de vorm van het sacrament betreft
 2. Wat de deelnemers betreft:
- Alle wettige lidmaten van de gemeente hebben een kerkelijk recht
 - Een kerkenraad is geen hartenkenner
 - Mag een lid dus alleen afhouden van het H.A. wanneer van hem/haar zonden bekend zijn en hij/zij onder kerkelijke vermaning of tucht staat
 - Er moet echter een Goddelijk recht zijn
 - Een zware persoonlijke verantwoordelijkheid
 - *1 Kor. 11:26: Want zo dikwijls als gij dit brood zult eten en dezen drinkbeker zult drinken, zo verkondigt den dood des Heeren, totdat Hij komt.*
 - Indien betekenis van 'de dood des Heeren' niet bevindelijk gekend wordt, want:
 - *die eet en drinkt zichzelf een oordeel, niet onderscheidende het lichaam des Heeren (1 Kor 11:29).*

Van het Heilig Avondmaal (10)

- Zelfbeproeving
- In het formulier van het H.A. 3 toetsen voor zelfbeproeving
 1. Ten eerste bedenke een iegelijk bij zichzelf zijn zonden en vervloeking, opdat hij zichzelf mishage, en zich voor God verootmoedige; aangezien de toorn Gods tegen de zonden zó groot is, dat Hij die (eer Hij ze ongestraft liet blijven) aan Zijn lieven Zoon Jezus Christus met den bitteren en smadelijken dood des kruises gestraft heeft.
 2. Ten andere onderzoekte een iegelijk zijn hart of hij ook deze gewisse belofte Gods gelooft, dat hem al zijn zonden, alleen om het lijden en sterven van Jezus Christus, vergeven zijn, en de volkomen gerechtigheid van Christus hem als zijn eigene toegerekend en geschonken is, ja, zo volkomen, alsof hij zelf in eigen persoon voor al zijn zonden betaald, en alle gerechtigheid volbracht had.
 3. Ten derde onderzoekte een iegelijk zijn consciëntie of hij ook gezind is, voortaan met zijn ganse leven waarachtige dankbaarheid jegens God den Heere te bewijzen, en voor het aangezicht Gods oprechtelijk te wandelen; insgelijks of hij zonder enige geveinsdheid (alle vijandschap, haat en nijd van harte afleggende) een ernstig voornemen heeft, om van nu voortaan in waarachtige liefde en enigheid met zijn naasten te leven.

Van het Heilig Avondmaal (11)

- Drie toetsen voor zelfbeproeving (zie ook v/a 23)
- 1. **Kennis van zichzelf** (.... bedenke een iegelijk bij zichzelf zijn zonden en vervloeking, opdat hij zichzelf mishage), en **kennis van God** (... zich voor God verootmoedige)
 - = of de zonden ons van harte leed zijn ?
- 2. **Kennis aan het borgwerk van Christus** (.... of hij ook deze gewisse belofte Gods gelooft,.....)
 - = in Christus geloven
- 3. **Liefde tot God en de naaste** (..... waarachtige dankbaarheid jegens God den Heere in waarachtige liefde en enigheid met zijn naasten te leven)
 - = heilige levenswandel
- Deze kenmerken worden slechts bij wedergeborenen gevonden
 - Form. H.A.: Allen dan die alzo gezind zijn, die wil God gewisselijk in genade aannemen, en voor waardige medegenoten van de tafel Zijns Zoons Jezus Christus houden
- Dit geloof is niet bij allen even sterk
 - Form. H.A. al is het dat wij nog vele gebreken en ellendigheid in ons bevinden,ons kan hinderen dat ons God niet in genade zou aannemen,
- Maar, zonder Goddelijk recht is er geen toegang tot het H.A.

Huiswerkvraag

Waarom het onderscheid tussen de bediening van de twee N.T. sacramenten?
De kinderen van alle leden van de gemeente mogen gedoopt worden, maar het Heilig avondmaal is voorbehouden aan wedergeborenen.

Van het Heilig Avondmaal (13)

- Tweede les vooral gericht op dwalingen (v/a 13 t/m 23)
- In de loop der tijden had het avondmaal meer en meer karakter gekregen van een offer met als climax:
- De roomse mis of eucharistie
 - Bij elke bediening van de mis wordt Christus opnieuw geofferd
 - Volledig in strijd met Gods Woord:
 - *Hebr. 10:14: Want met één offerande heeft Hij in eeuwigheid volmaakt degenen die geheiligd worden*
 - Transsubstantiatie = verandering van substantie of wezen
 - Na het uitspreken van de kerkelijk formule 'Dit is Mijn lichaam' zou brood en wijn in het lichaam en bloed van Christus veranderen (v/a 16)
 - Aantoonbaar onjuist. Toen Jezus deze woorden sprak was Hij lichamelijk aanwezig.
 - *Hij noemde Zichzelf ook de Weg, de Deur enz. (v/a 17)*
 - *Ook figuurlijk genoemd 'rotssteen' (v/a 18)*

Van het Heilig Avondmaal (14)

- Omdat Rome (ten onrechte) beweert dat in de mis het lichaam en bloed van Christus werkelijk aanwezig zijn:
 - Wordt de wijn slechts door de priester gedronken (uit vrees dat het bloed van Christus vermorst zou worden).
 - Daarom wijst v/a 13 met op Matth. 26:27:
 - *Drinkt allen daaruit.*
 - Geen brood maar ouwels (uit vrees voor kruimels - het werkelijke lichaam van Christus - die gemorst zouden kunnen worden (zie v/a 6)
 - Beelden geen voedzaamheid af
 - Zijn door de Insteller en de apostelen niet gebruikt.
 - Een voorraad ouwels wordt door bisschop gewijd en goddelijke eer bewezen. Is in strijd met 2^e gebod.
 - Daarom zegt HC v/a 80 geen woord teveel:
 - En alzo is de mis in den grond anders niet dan een verloochening der enige offerande en des lijdens van Jezus Christus, en een vervloekte afgoderij.
 - Rome klaagt over deze formulering die zich richt op de leer, maar handhaaft zelf onverkort de persoonlijke vervloekingen (anathema's) van Concilie van Trente.

Van het Heilig Avondmaal (15)

- Wat werkt de mis volgens Rome?
 - Voeding van het geestelijk leven
 - Kwijschelding van tijdelijke straffen (zelfs voor zielen in het z.g.n. vagevuur)
 - Bewaring tegen z.g.n. doodzonden
 - Waarborg toekomstige heerlijkheid
- De roomse mis is afgodisch en in feite een terugkeer tot de O.T.-schaduwdienst
 - En daardoor een verloochening van de enige offerande van Christus
 - *Hebr. 10:14: Want met één offerande heeft Hij in eeuwigheid volmaakt degenen die geheiligd worden.*
- Luther nam krachtig afstand van de roomse dwaling.
 - Hij verwierp de transsubstantiatie
 - Maar, bleef helaas hangen in het letterlijk, EN niet geestelijk, verstaan van de tekst ‘Dit is Mijn lichaam’

Van het Heilig Avondmaal (16)

- Gevolg van Luthers letterlijk opvatten van o.a.
 - *Mark. 14:22: Neemt, eet, dat is Mijn lichaam*
- De leer van de consubstantiatie
 - Wat houdt dat in?
- Dat Christus in elk stukje brood en in elke druppel wijn aanwezig is (v/a 15)
 - Naar Zijn Goddelijke EN naar Zijn menselijke natuur
 - Dit is de leer van de consubstantiatie
 - Dus brood blijft brood en wijn blijft wijn, maar het bloed en lichaam van Christus zijn in de substantie aanwezig.
 - Is gebaseerd op dwaling dat Christus ook naar Zijn menselijke natuur overalomtegenwoordig is
 - Naar zijn menselijke natuur is Hij in de hemel
 - *Hand. 3:20-21: ..Jezus Christus, Die u tevoren gepredikt is; Welken de hemel moet ontvangen tot de tijden der wederoprichting aller dingen,*

Van het Heilig Avondmaal (17)

- Maar, hoe moeten we dan teksten opvatten als (v/a 17)?
 - *Mark. 14:22: Neemt, eet, dat is Mijn lichaam*
 - *Joh. 10:9: Ik ben de Deur*
 - *1 Kor. 10:4: en de steenrots was Christus*
 - *Hebr. 10:20: welken Hij ons ingewijd heeft door het voorhangsel, dat is door Zijn vlees,*
- Hier wordt duidelijk in figuurlijke of overdrachtelijke zin gesproken
- De steenrots betekent Christus en het voorhangsel Zijn vlees
- Welke gevolgen heeft dat?
 1. Vasthouden aan de dwaling van de alomtegenwoordigheid van de menselijke natuur van de Middelaar
 2. Overschatting door naast versterking naar de ziel, ook genezing en versterking van het lichaam aan het H.A. toe te kennen
 - Hiervoor bestaat geen enkele Bijbelse grond

Van het Heilig Avondmaal (18)

- De reformator Zwingli onderschatte het sacrament
 - Zag het als een bloot teken zonder verzegelende kracht
 - Zoals vaandel enz. in een leger
- De 'Avondmaalsstrijd' heeft in de tijd van de Reformatie voor verdeeldheid gezorgd.
- Scheiding tussen luthersen en gereformeerden werd definitief
- Johannes Calvijn heeft zich bijzonder beijverd om:
 - De eenheid binnen de Reformatie te bewaren
 - Luther en de zijnen te overtuigen van de figuurlijke zin van spreken in de Bijbel, met name in .
 - *Matth. 26:26: dat is Mijn lichaam*
 - Het overtuigend argument van figuurlijk spreken in deze tekst, omdat Jezus lichamelijk aanwezig was toen Hij dit sprak, vermocht Luther niet te overtuigen

Van het Heilig Avondmaal (19)

- De kern van de Calvinistische Avondmaalsleer:
 - Niet een lichamelijke maar een geestelijke aanwezigheid van de Heere Jezus Christus in de tekenen van brood en wijn (v/a 19 en 20)
 - NGB Art. 35 om het geestelijk en hemels leven te onderhouden, heeft Hij hun gezonden een levend Brood, Dat van den hemel nedergedaald is, te weten Jezus Christus, Dewelke het geestelijk leven der gelovigen voedt en onderhoudt,
- Kenmerken Calvinistische Avondmaalsleer
 - Geestelijke gemeenschap aan de Heere Jezus Christus als volkomen Middelaar
 - Wiens weldaden
 - Met de geestelijke mond van het geloof gegeten en gedronken worden
 - HC v/a 79: de waarachtige spijs en drank zijn, waardoor onze zielen ten eeuwigen leven gevoed worden
 - En toegeëigend worden
 - HC v/a 79: als hadden wij zelve in onzen eigen persoon alles geleden en Gode voor onze zonden genoeggedaan.

Van het Heilig Avondmaal (20)

- Hiermee wordt gezegd dat het H.A. alleen is ingesteld voor de ware gelovigen (v/a 21)
 - Zij alleen zijn vatbaar voor de betekende zaak, n.l. versterking van het geloof
 - Deze versterking vindt plaats door geloofsoefeningen
 - Waar geen geloof is, kunnen ook geen oefeningen zijn, en kan ook geen versterking plaatsvinden
- Het is niet 'bij geval' dat in het formulier gewezen wordt op de 'drie stukken'
 1. Ellende: ... opdat hij zichzelf mishage ...
 2. Verlossing: ... dat hem al zijn zonden, alleen om het lijden en sterven van Jezus Christus, vergeven zijn
 3. Dankbaarheid: zijn ganse leven waarachtige dankbaarheid jegens God den Heere te bewijzen

Van het Heilig Avondmaal (21)

- Bevindelijke kennis van deze ‘drie stukken’ is noodzakelijk om ‘godzaliglijk te leven en te sterven (HC v/a 1 en 2)
- Is ook noodzakelijk om deel te nemen aan H.A. (nogmaals v/a 23)
- In de prediking moet de toegang voor Gods ontdekte volk geopend worden
- In de prediking moet de toegang voor onbekeerden en hypocrieten (geveinsden) gesloten worden
- In de prediking wordt de Bijbelse toetssteen aangewezen
 - *1 Kor. 11: 28: Maar de mens beproeve zichzelf, en ete alzo van het brood en drinke van den drinkbeker*
 - *2 Kor. 13:5: Onderzoekt uzelfen of gij in het geloof zijt, beproeft uzelfen. Of kent gij uzelfen niet, dat Jezus Christus in u is? Tenzij dat gij enigszins verwerpelijk zijt.*

Van het Heilig Avondmaal (22)

- Maar de mens beproeve zichzelf

1. Voor de bediening van het H.A.

- Kern van deze zelfbeproeving:
 - Een oprechte belijdenis dat Christus de ware, enige en volkomen Messias is
 - Dit kan niet bestaan zonder bevindelijke kennis van de 'drie stukken'

2. Tijdens de bediening van het H.A.

- Kern van deze zelfbeproeving:
 - Biddend overdenken door dit teken en zegel verzekerd te zijn van Zijn hartelijke liefde en trouw

3. Na de bediening van het H.A.

- Zich te verblijden in de Heere
- Plicht tot nieuwe gehoorzaamheid
- God danken voor Zijn weldaden
 - *Psalm 103:2: Loof den HEERE, mijn ziel, en vergeet geen van Zijn weldaden*

Van het Heilig Avondmaal (23)

- Onbekeerden moeten het zich ter harte nemen:
 - HC 81. *Vr.* Voor wie is het Avondmaal des Heeren ingesteld?
Antw. Voor degenen die zichzelf vanwege hun zonden mishagen, Maar de hypocrieten en die zich niet met waren harte tot God bekeren, die eten en drinken zichzelf een oordeel
 - 82. *Vr.* Zal men ook diegenen tot dit Avondmaal laten komen, die zich met hun belijdenis en hun leven als ongelovige en goddeloze mensen aanstellen?
Antw. Neen; want alzo wordt het verbond Gods ontheiligd, en Zijn toorn over de ganse gemeente verwekt. Daarom is de Christelijke Kerk schuldig, naar de ordening van Christus en Zijn apostelen, zulken, totdat zij betering huns levens bewijzen, door de sleutelen des hemelrijks uit te sluiten.
 - Betekenis hiervan:
 - De scheidslijn die hier op aarde in de gemeente zichtbaar is, zal een eeuwige scheidslijn worden
 - *Mal. 3:18: Dan zult gijlieden wederom zien het onderscheid tussen den rechtvaardige en den goddeloze, tussen dien die God dient en dien die Hem niet dient.*

Huiswerkvraag

Waarom is de zelfbeproeving voor gebruikmaking van dit sacrament:

1. Zo noodzakelijk?
2. Zo onmisbaar?